

Βιβλία

Τζέννη φον Βεστφάλεν-Μαρξ

του Κ.Α. Ουσταμπασιδής
σελ. 492

Γενική Διάθεση: Μηνύμνης 42
Τηλ. 81.13.568

Όλοι γνωρίζουμε τον Καρλ Μαρξ, αλλά πολύ λίγοι από μας γνωρίζουν την μεγάλη άγνωστη, γυναίκα και σύντροφό του. Ο Κ. Ουσταμπασιδής μας έδωσε με την βιογραφία της που δεν είναι καθόλου «ρομανσέ» αλλά βασίζεται μόνο σε ιστορικά γεγονότα, παρμένα από σοβαρές πηγές και κυρίως από αλληλογραφία, μια πλήρη απεικόνιση της προσωπικότητάς της, αλλά και της προσωπικότητας του Μαρξ, του Ένγκελς, και πολλών άλλων πρωταγωνιστών της εποχής εκείνης. Μέσα από το βιβλίο του ζούμε όλο τον πολιτικό αναβρασμό της εποχής εκείνης στην Γερμανία, στη Γαλλία, στο Βέλγιο και στην Αγγλία, τα πρώτα σκιρτήματα του σοσιαλισμού.

Στις αναμνήσεις της, μια από τις κόρες του Καρλ και της Τζέννης Μαρξ, γράφει: «...Δε θα είναι υπερβολή αν θα πω, ότι χωρίς την Τζέννη φον Βεστφάλεν, Ο Καρλ Μαρξ ποτέ δε θα μπορούσε να γίνει αυτός που έγινε. Ποτέ ακόμη δύο υπάρξεις και οι δύο τόσο εξαιρετές —δεν ήταν τόσο στενά συνδεδεμένες, συμπληρώνοντας η μία την άλλη...».

Και όταν πέθανε, στις 5 Δεκεμβρίου 1881, ο Φρίντριχ Ένγκελς την αποχαιρέτησε πάνω στον τάφο της με τὰ παρακάτω λόγια:

«...Εκείνο που η γυναίκα αυτή με το ξεκάθαρο και πολύ κριτικό μυαλό, το πολιτικό τακτ, τη μεγάλη ζωντάνια, το δυνατό χαρακτήρα και την απέραντη αφοσίωση στους συντρόφους του αγώνα έπραξε για το επαναστατικό κίνημα στη διάρκεια σαράντα χρόνων, δεν έγινε γνωστό στους πολλούς. Για το έργο της δεν υπάρχει ούτε μια λέξη στα χρονικά του σύγχρονου τύπου. Αυτό έπρεπε να το ζησει ο καθένας προσωπικά. Όμως για ένα είμαι σίγουρος: πολλές φορές θα μας λείψουν οι τολμηρές και συνετές συμβουλές της — τολμηρές χωρίς κομπασμούς, συνετές χωρίς καμιά υποχώρηση σε ζητήματα αρχών.

Δεν είναι ανάγκη να μιλήσω για τα προσωπικά της χαρίσματα. Οι φίλοι της τα γνωρίζουν και ποτέ δε θα τα ξεχά-

σουν. Αν ποτέ γεννήθηκε στον κόσμο πλάσμα να σκορπά γύρω του τη χαρά και την ευτυχία το πλάσμα αυτό ήταν η Τζέννη».

Αλλά μέσα από το βιβλίο αυτό μαθαίνουμε και άλλα ενδιαφέροντα πράγματα, όπως λόγου χάρη το ποιητικό ξεκίνημα του Καρλ Μαρξ, πριν από το φιλοσοφικό του, και διαβάζουμε με ενδιαφέρον αρκετά ποιήματά του.

Μέσα από τα γράμματα της Τζέννης βλέπουμε επίσης τη συνειδητοποίηση της αδυναμίας της εξαιτίας του φύλου της. Σ' ένα γράμμα που έστειλε στον Καρλ, τον Μάρτη του 1843, πριν από τον γάμο τους, γράφει ανάμεσα σε άλλα:

«...Ας μπορούσα να ξεκαθαρίσω το δρόμο σου, να τον στεριώσω, να πάρω όλα τα εμπόδια που στέκονται στη ζωή σου.

Όμως, αλίμονο, δεν έχουμε ακόμη τη δυνατότητα να πιστούμε από τον τροχό της μοίρας. Από τον καιρό του προπατορικού αμαρτήματος, από τον καιρό του παραπτώματος της μαντάμ Εύας, είμαστε καταδικασμένες στην παθητικότητα. Στη μοίρα μας είναι να περιμένουμε, να ελπίζουμε, να υπομένουμε και να υποφέρουμε. Το πιο σοβαρό που μας εμπιστεύονται είναι το καρίκωμα της κάλτσας, το βελόνι και το κλειδί του σπιτιού και κάθε άλλο, εκτός από αυτά, είναι εκ του πονηρού...».

Πολύ ενδιαφέρον επίσης είναι και το Γαμικό Σύμφωνο που υπέγραψαν ο Καρλ Μαρξ και η Τζέννη φον Βεστφάλεν την ημέρα του γάμου τους, στις 12 Ιουνίου 1843. Παραθέτω αυτά που αναφέρονται σχετικά με την κοινοκτημοσύνη:

«Πρώτον: Μεταξύ των μελλοντών συζύγων θα υπάρχει νομική κοινοκτημοσύνη της περιουσίας· εφ' όσον αυτή δεν καθορίζεται με ειδικές επιφυλάξεις εις τα επόμενα άρθρα.

Δεύτερον: Αύτη η κοινοκτημοσύνη θα επεκτείνεται επίσης πλήρως και εις την μελλοντική ακίνητον περιουσίαν των συζύγων· εφ' όσον δια του παρόντος οι μελλοντες δηλούν κινητήν περιουσίαν, ό-

Κ. Α. Ουσταμπασιδής

ΤΖΕΝΝΗ ΦΩΝ ΒΕΣΤΦΑΛΕΝ - ΜΑΡΞ

ΑΘΗΝΑ 1986

λα εκείνα τα ακίνητα, τα οποία πρόκειται να κληρονομηθούν εξ αυτών εις το μέλλον και τα οποία θα αποκτηθούν ακόμη από τον έναν ή τον άλλον εξ αυτών αργότερον. Και αυτά τα μελλοντικά ακίνητα, τα οποία θέτουν πλήρως εις την κοινήν περιουσίαν, εξισούνται εξ αυτών κατ' αυτόν τον τρόπον. Επομένως, συμφώνως προς το άρθρον 1505 του Αστικού Κώδικος, είναι δυνατή η μετατροπή ακινήτου περιουσίας εις κινητήν!

Τρίτον: Έκαστος των συζύγων πρέπει να πληρώση τα χρέη τα οποία εδημιούργησεν προ του γάμου, ή ανέλαβε να πληρώση, εκληρονόμησεν ή προεκάλεσεν καθ' οιαδήποτε τρόπον. Συνεπεία τούτων τα χρέη ταύτα πρέπει να εξαιρεθώσιν της κοινής περιουσίας...»

Διαβάζοντας κανείς αυτό το βιβλίο καταλαβαίνει τι μεγάλες θυσίες χρειάστηκαν να κάνουν ο Μαρξ και η οικογένειά του για

να μπορέσει να δημιουργηθεί το τεράστιο και σημαντικό έργο του. Από τα επτά παιδιά τους, έζησαν μόνο τρεις κόρες γιατί τα άλλα πέθαναν από τις κακουχίες και τις αρρώστιες. Βλέπει επίσης κανείς τον τεράστιο ρόλο που έπαιξε ο Ένγκελς στην πραγμάτωση αυτού του έργου με τη συνεχή οικονομική βοήθεια στην οικογένεια του φίλου του.

Η ψυχρή υποδοχή που έγινε στην Γερμανία στην πρώτη έκδοση του «Κεφαλαίου», αποκάρδιωσε τους Μαρξ. Σ' ένα γράμμα που έγραψε ο Καρλ Μαρξ σ' ένα φίλο του, όπου προσπαθεί να εξηγήσει την στάση των συμπατριωτών του, καταλήγει: «Υπομονή — να ποιά είναι η βάση της ρωσικής διπλωματίας και των επιτυχιών. Αλλά ο καθένας από εμάς ζει μόνο μια φορά. Μπορεί σε αυτό το διάστημα και να τα τινάξει...»

Και η Τζέννη γράφει σ' ένα φίλο:

«...Αν οι εργάτες είχαν μια ιδέα για τις θυσίες, που χρειάστηκε να γίνουν για την εκπλήρωση αυτού του έργου, το οποίο γράφτηκε μόνο για αυτούς και την υπεράσπιση των συμφερόντων τους, τότε ασφαλώς θα έδειχναν κάποιο μεγαλύτερο ενδιαφέρον...»

Με την ανακήρυξη της Κομμούνας στο Παρίσι τον Μάρτιο του 1871, η Τζέννη αναθάρρησε. Για πρώτη φορά οι γυναίκες πήραν κρατικές θέσεις και δημιουργήθηκε πρόγραμμα οργάνωσης βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών για τα παιδιά των εργαζομένων γυναικών. Γι' αυτό κι' ο πόνος της για την ήττα της Κομμούνας ήταν με-

γάλος. Σ' ένα γράμμα της αναφέρεται στο ρόλο και τη θέση της γυναίκας επαναστάτριας, τις στερήσεις, τους κινδύνους, για τον αγώνα που δε δικαιώνεται. Ήλπιζε όμως ότι η νεότερη γενιά θα έβλεπε καλύτερες μέρες.

Έγραφε στον Βίλχελμ Λίμπκνεχτ:

«...Σε μας τις γυναίκες σ' όλους τους αγώνες πέφτει ο πιο δύσκολος αν και λι-

γότερο σημαντικός ρόλος. Ο άντρας ατσαλώνεται στον αγώνα με τον έξω κόσμο. Δυναμώνει στην πάλη με τον εχθρό. Εμείς όμως μένουμε στο σπίτι και καρικάνουμε κάλτσες. Αυτό δεν μας απαλλάσσει από τις φροντίδες. Συγχρόνως όμως οι μικρές καθημερινές ανάγκες αργά, αλλά με απόλυτη ακρίβεια, κλονίζουν την ανδρεία. Μιλώ έχοντας την πείρα τριάντα και πάνω χρόνων...»

Καί είναι επίσης ενδιαφέρον να μάθει κανείς ότι στο Συνέδριο της Διεθνούς που έγινε το Σεπτέμβριο του 1872 στη Χάγη της Ολλανδίας, η Τζέννη με τις κόρες της δεν μπόρεσαν να πάρουν μέρος γιατί τότε δεν επιτρεπόταν η συμμετοχή γυναικών στα συνέδρια και τα άλλα κομματικά σώματα, κι' ας είχαν προσφέρει τόσα πολλά στον αγώνα.

Βλέπει κανείς επίσης με ενδιαφέρον πόσο ισχυρά ήταν μέσα της τα μεγαλοαστικά της κατάλοιπα, πόσο καμάρωνε για την αριστοκρατική καταγωγή της και πόσο φρόντιζε ώστε να ζουν σύμφωνα με αυτά τα πρότυπα μόλις έπανε στα χέρια της λίγα λεπτά. Επίσης το ίδιο έκανε και για την ανατροφή και την μόρφωση των κοριτσιών της, που ακόμα κι' ο Μαρξ ήθελε να «καλοπαντρέψει».

Το βιβλίο είναι γραμμένο με καθαρά αφηγηματικό τρόπο, χωρίς λογοτεχνικές απαιτήσεις, σε στρωτή δημοτική γλώσσα και διαβάζεται μονορούφι. Σας το συστήνω θερμά.

Ρένα Λάμπα